

Párizsi levél

TÍZ TONNA „ROBBANÓANYAG”

„Pandora szelencéje” hamarosan felnyílik! — már a pusztá hír lázba hozta a francia társadalom széles rétegeit. A szelence ezúttal tíztonnányi titkosan kezelt levéltári okirat, amelyet a Gestapo fektetett fel a náci megszállás idején a franciákkal, egyebek között az ellenállókval való eljárásairól és kapcsolatairól.

Franciaország újkori történelmében kevés olyan fájdalmas és politikailag ma is kényes fejezet volt, mint a megszállás sötét esztendői. Ugyan mi készíthet akkor egy hivatali idejének viszonylag elején tartó kormányt arra, hogy egyáltalán felfedje ennek a titkos levéltárnak a létét, amelynek tíztonnányi papírtömege felér több mint tíz tonna robbanóanyaggal? A válasz meghökkentő, de igaz: az egyéni feltűnési vágy, amely ebben az esetben az élet kiszámíthatatlan véletleneként működött. *Alexandre de Marenche*, a francia hírszerző szolgálat (DGSE) volt főnöke kiadta emlékiratait „A hercegek titkainak tudója” feltűnő címmel. Ebben tett említést először arról, hogy a Gestapo franciaországi ténykedéseiről készített bizalmas jelentései 1945 óta a DGSE őrzetében vannak, s még történészek sem tekinthettek bele. A tévé, a rádiók, a lapok megostromolták az egykori kémfőnököt, aki a hirtelen jött népszerűségben lubic-kolva mesélt, mesélt... Egyebek között elmondta, hogy amikor először beletűrt ezekbe a titkos aktákba, s az ellenállókval kapcsolatos lapjaikba, „majd elszédült, miket olvasott köztisztviselőben álló emberekről”...

Ezzel indult el a hólabda hosszú útjára, amiről még nem tudni, hol ér véget. *Chaban-Delmas*, a nemzetgyűlés gaullista elnöke, maga is az ellenállási érdemrend birtokosa, fennhangon követelte, hogy „ki kell fakasztani a kelevényt, ha voltak árulók, minél hamarabb tudjuk meg, annál jobb. Nem én kezdtem ezt a dolgot, de ha már elindult, nem szabad hagyni, hogy eltűnjék a homokban”. *André Giraud* hadügyminiszter aztán az elmúlt vasárnap egy rádióbeszélgetésben közölte, hogy a tíztonnányi dokumentumot átvizsgál a hadsereg irattárába: foglalkozzanak vele ezután a történészek, ha pedig „lesz az ellenállással kapcsolatos per, az ügyészek és a védők is beletekinthessenek”.

Ez ennek a lavínának a legkényesebb része. A lyoni hóhér, *Klaus Barbie* nem véletlenül eszi idestova három éve a lyoni fegyház kenyerét anélkül, hogy a bíróság elé került volna. Az államügyész először az emberiség elleni bűnökért akart vádat szerkeszteni ellene, amin francia zsidók haláltáborba hurcolását kell érteni. Az ellenállók elleni hajsza, ami a háborús bűnök kategóriájába tartozik, a francia törvények szerint ugyanis el-évültnek tekintendő. Csak hogy a megkínzott, meggyilkolt ellenállók hozzátartozói nem nyugodtak bele abba, hogy a húszéves szabály miatt az igazságszolgáltatás az ő szeretteik üldözését ne kérje számon *Barbie*-n. A semmittecsék büntetőjogi kamarája és a párizsi bíróság vádkamarája idén nyáron aztán olyan döntést hozott, amelyben az emberiség elleni bűnök fogalmát kitágította a vallási és faji hovatartozáson kívül az uralkodó náci ideológia ellenfeleinek okozott szenvedésekre is. Így most már az ellenállók elhurcolását is felvették *Barbie* bűnlajstromára és a per tárgyalása várhatólag 1987 februárjában kezdődhet.

A lyoni hóhér védőügyvédjének válasza erre az volt, hogy akkor ő meg *Barbie* perét a francia ellenállás perévé változtatja, és ki fogja mutatni, hogy a Gestapo és *Barbie* egyedül nem sokra ment volna; francia árulók nélkül sohasem foghatta volna el az igazi ellenállókat.

A hadügyminiszter bejelentése izgatott visszhangot keltett. Egy történész, a korszak szakértője úgy vélekedett, hogy a titkos dokumentumokat 40 év múltán sem kellene közzéadni. Akik rejtegetni tudták eddig kollaboráns múltjukat, megérdemelnék ugyan a megszégyenítést, de minek befröcskölni sárral családjukat, esetleg mit sem sejtő gyerekeiket. Szerinte várni kellene vele... úgy a jövő évezredig. *Chaban-Delmas* és jó néhány más ellenálló éppen ellenkezőleg, a teljes tisztázás mellett van. *Marenche* szerintük a gyanú árnyékát vetette minden élő ellenállóra. „Ez pedig túrhetetlen mind rájuk nézve, mind az ellenállásra, ami Franciaország történetének dicső lapja marad.” Mindent fel kell tární, aztán döntsön a közvélemény. Mások többé vagy kevésbé hevesen ellenzik a nyilvánosságra hozatalt. Van aki az ellenállás mocsoktalan hírnevét félti, van aki a vájkálókól tart, akik csak a szennyet fogják majd kitergetni, hiszen a tíztonnányi dokumentumhalmazt úgy sem tudja senki áttekinteni.

Egy bizonyos: az ellenállás és a kollaboráció ismét napirendre került Franciaországban, és a lavínát most már aligha lehet megállítani.

László Balázs

Még mindig!

Divat a farmer... és a farmerlány.

A prágai magyar kulturális központ tervai

A prágai magyar kulturális központ tovább kívánja fejleszteni munkáját egész Csehszlovákiában, minél mélyebben kívánja megismertetni a közönséget hazánk kulturális, társadalmi és gazdasági fejlődésével, ugyanakkor gyarapítani szeretné az egyes szakterületek képviselőinek szánt programjait is. Szlovákiában az ottani igényeknek jobban megfelelő jelenlétre töreksenek. A következő hetek, hónapok tervében egyebek között szerepel magyar kulturális napok megrendezése Olomoucban, a legújabb magyar filmtermést bemutató filmszemle Pozsonyban. Az intézet égisze alatt rendezendő tudományos programból kiemelkedik a magyar-csehszlovák történeztalálkozó, a két ország történelmi kapcsolatait elemző előadásorozat, amelynek első előadása a XV. századot fogja tárgyalni. Tanácskoznak a két ország tudományos akadémiajának képviselői a tudománypolitika kérdéseiről. Az intézet otthont ad majd a csehszlovákiai hungarológusok találkozójának is. A csehszlovákiai zenebarátok máris nagy érdeklődéssel várják a Liszt-évforduló jegyében tartandó koncerteket, és magyar művészek vendég-szerepléseit, valamint *Szabados György* jazz-zongorista turnéját.

Lu Hszün-megemlékezés

A kínai írószövetségben szeminárium keretében emlékeztek meg Lu Hszün, a nagy kínai író halálának 50. évfordulójáról. Lu Hszünt a modern kínai kultúra és irodalom úttörőjének, a forradalmi irodalom legkiemelkedőbb 20. századi kínai képviselőjének nevezték. Olyan írónak, aki jelentős szerepet játszott nem csak a feudalista maradványok elleni harcban, hanem a kínai tömegek gondolkodásának felszabadításában is.

Maffiafőnök a rács mögött

Nápolyban letartóztatták *Gaetano Nuvolettát*, aki állítólag a camorra, a helyi maffia egyik csoportjának a főnöke. Villájában lepték meg a detektívek, akik villanszerelőknak álcázták magukat. Nuvoletta az utolsó pillanatban megpróbált kerekedni, de a „villanszerelők” körülvették a házat. A gondosan megtervezett akció mindössze néhány percet vett igénybe.

Vad haj-tás

Nem egy fodrászverseny győztes modellje a 21 éves londoni *Grant Mill*, aki egyébként a híres King's College asztrofizikus hallgatója; ő a „Jövő arca” címet birtokolja. A versenyt a Hippodrome nevet viselő night club hirdette meg. Az ő haja magától (?), a mienk az övétől áll égnek!